

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

§. 2. Hurtadus & Arriaga referuntur & refelluntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

aliquota assignari æquè intensa secundum proportionales, quas includit, sed semper quælibet qualitas, quantumvis minima assignata, vel proportionalis mente concepta intensiorem contineat qualitatem, quam alia immediata ab agenti distantiore, & remissiorem, quam alia, etiam immediata agenti propinquior. Hæc quæstio aliam virtualiter in se continet, an videlicet qualitas simul extendatur in partibus aliquotis subiecti sine successione proportionalium, quas quælibet aliquota in se continet, vel an in productione quarumcumque proportionalium successio interueniat & ordo prioris, & posterioris.

4 Doctores asserentes agens operari vniuniformiter difformiter per partes aliquotas asserere debent extensionem qualitatis simul fieri in parte aliquota, ita vt non prius producat qualitas extensa, neque intensa in vna proportionali, quam in alia inclusa in parte aliquota, quam agens æquè intendit secundum se totam. Probabo efficacissimè hanc conclusionem Contr. 6. Punct. 6. n. 21. Qui dicunt intensiorem decrescere per singulas partes proportionales ex hac conclusione non tenentur asserere qualitatem extendi simul per partes proportionales, aut per aliquotas subiecti, quia successiue, vel simul potest extendi qualitas in parte aliquota subiecti seruato decremento qualitatis vniuniformiter difformiter in singulis proportionalibus. Ex hoc inferitur quod si concludamus intensiorem tantum decrescere per partes aliquotas concludendum esse qualitatem per partem aliquotam simul extendi, & successiorem extensionis, & intensiorem non esse inter proportionalem, & proportionalem sed inter aliquotam, & aliquotam. Si verò dicamus intensiorem decrescere per singulas proportionales, ex alio capite definiendum est, an extensio successiue fiat per singulas proportionales, an verò per aliquotas.

5 Alia quæstio valde præcedentibus affinis ex his suboritur: an videlicet decrementum qualitatis secundum intensiorem fiat secundum intensiorem aliquotam, vel proportionalem. Rem explico. An videlicet quælibet pars partium aliam superas intensiorem qualitatis illam superet intensiorem aliquota, ita vt pars A, propinquior agenti intensiorem aliquota vincat partem B, illi immediatam, & ab agenti distantiorem, an verò illam tantum intensiorem proportionali exsuperet. Doctores asserentes intensiorem tantum crescere, vel decrescere per partes aliquotas subiecti consequenter tenentur asserere partem A aliquotam secundum se totam æquè intensam vincere aliquotam intensiorem partem aliquotam B immediatam æquè intensam secundum omnes sui proportionales, quia excessus ille est in parte determinata assignabilis, & determinatus, & proinde aliquotus, sicut omnis excessus assignatus inter duo aliquotas, quæ possunt ab aliis secerni, aliquotus esse debet, non enim possunt dari duæ quantitates separamur quarum vna vincat alteram excessu proportionali, & non aliquoto. Doctores asserentes intensiorem decrescere per partes proportionales subiecti consequenter dicunt intensiorem secundum suam mensuram proportionaliter decrescere. Ratio enim quæ mouet ad incrementa, vel decrementa assignanda per partes proportionales subiecti, desumpta ex maiori, vel minori distantia, quæcumque illa sit, eodem modo mouebit ad affirmandum decrementa, & incrementa recipere per partes proportionales eiusdem qualitatis, hoc est per proportionalem intensiorem & remissionem.

6 Quæstiones hæc sub his terminis agitate partium proportionalium, & aliquotarum tantum in opinione Aristotelica constituentem continuum ex infinitis partibus, locum sibi vindicare valent: sub aliis tamen eodem modo disputari possunt in opinione Zenonis in quo inquirendum est, an intensio decrescat per singula indiuisibilia, vel an tria, vel an quatuor inæqualiter ab agente distantia æqualem intensiorem sibi sumant, & tria immediata minorem recipiant, deinde an indiuisibile excedens aliud immediatum in intensiorem illud excedat vnicum tantum indiuisibile qualitatis, an verò tribus quatuorve indiuisibilibus, in his enim quæstionibus eadem proportione in vtraque opinione philosophandum est.

Placuit claritatis gratia quæstiones has ita distinctè proponere, & explicare, licet omnes coincident in illam communiter agitatam inter recitiores, an videlicet agens vniuniformiter difformiter operetur per partes subiecti aliquotas, vel proportionales, ex hac enim pendet alia, An videlicet quodlibet incrementum intensiorem sit aliquotum, vel proportionale, & similiter: An necessarium simul extendatur

qualitas in parte subiecti aliquota. Dicæ quid alij senserint de quæst. quæ reliquarum est caput, posteaque mea sententia explicata, & ex illius conclusione, & prædictis fundamentis quid in aliis similibus dicendum sit faciliè inferam.

S. II.

Hurtadus, & Arriaga referuntur, & refelluntur.

Hurtadus disput. 3. section. 3. subsect. 1. num. 14. Arriaga disput. 2. sect. 3. subsect. 1. docent agens non agere vniuniformiter difformiter per partes proportionales, neque per singula puncta, sed per partes aliquotas: pro hac conclusione argumentum do vtrique commune. Si viuens ageret vniuniformiter difformiter per partes proportionales, ita successu temporis attenuabitur materia alimenti, vt non maneat sufficiens pro forma panis, etiam si contineat partes diuisibiles, quia forma substantialis requirit certam, & determinatam materiam, ergo tunc corrumpetur tota illa forma panis, & in eodem instanti introduceretur forma viuentis, & cum illa dispositiones omnes ad illam requireretur, quia forma panis ex defectu materie cõseruari non potest, neque materia potest esse sine forma, ac proinde necessum est vt in eodem instanti, quo corrumpitur forma panis introducat forma viuentis, & cum hoc non possit esse sine suis dispositionibus necessum erit vt in eodem instanti, quo introducit forma introducantur dispositiones: ergo introducantur simul in materia diuisibili: ergo agens non agit vniuniformiter difformiter per singulas proportionales.

Hoc argumentum multis modis infringi potest. In primis teneo formas substantiales non viuentium non requirere determinatam materiam diuisibilem ad conseruationem, neque ad primam sui generationem, & secundum hanc sententiam augmentum procedere non potest. Doctores tamen hæc determinatam materiam requirere, & argumentum eodem modo in hos Authores contorqueo. Suppono agens agere vniuniformiter difformiter, non per partes minimas, neque proportionales, sed per aliquotas: verbi gratia, per digitales, & simul disponere partem quandam digitalem alimenti, deinde aliam digitalem, vel minorem. Cur non aliquando continget vt alimentum per partes digitales dispositum non ita aliquando attenuetur, vt id quod dispositum non est ad formam viuentis, & manet sub forma panis sufficiens non sit ad conseruandam formam panis. Rem explico. Suppono minimum panis esse partem digitalem, & applicatam fuisse viuenti materiam panis habentem septem partes digitales cum dimidia. Suppono similiter viuens agere vniuniformiter difformiter per partes digitales. Tunc viuens primo disponit primam partem digitalem alimenti, deinde secundam, &c. quousque perueniat ad septimam, & dimidia restans manebit absque dispositionibus viuentis, deinde sine forma panis, quæ non poterit in illa conseruari. Dicant modò Hurtadus & Arriaga quid tunc fiet: Porro eodem modo premit hæc difficultas in vtraque sententia.

Respondere poterunt agens disponens materiam vniuniformiter difformiter per partes aliquotas digitales prædicto casu simul dispositurum partem vltimam digitalem cum extrema dimidia: partem digitalem, quia natura sua agit hoc modo, dimidiam aliam quia in eodem instanti, in quo pars præcedens dispositur manet sine forma panis ex defectu materie, & sine dispositionibus illius, ac proinde in eodem necessum est illam disponere pro formâ viuentis, ne materia detur sine forma, quod facile fieri potest cum absint dispositiones contrariæ potentes resistere. Sed eodem modo respondere poterunt asserentes agere vniuniformiter difformiter per partes proportionales ex natura sua, & in illo casu per accidens dispositurum simul partem aliquotam. Hæc in sententia quæ docet formam substantialem non viuentium requirere determinatam quantitatem; in nostra verò, quæ id negat, argumentum solutione non indiget.

Arguunt secundò Hurtadus & Arriaga. In prima generatione viuentis formam illius introducit simul in materia aliquota, & determinata. ergo agens disponit simul totam illam materiam. Probant consequentiam: si prius disponeret dimidiam partem illius, pars illa disposita non posset recipere formam viuentis, quia hæc requirit maiorem aliam materiam, neque retinere formam seminis, quia hæc non potest subsistere cum dispositionibus viuentis proprias seminis expellentibus. Deinde si dimidia pars

pars minimi ad formam viuentis requisiti, prius alia dimidia disponitur, sequitur formam viuentis produci in minori minimo, quia in eodem instanti, quo introducuntur dispositiones ad formam, introducitur forma; sed prius introducuntur dispositiones ad formam viuentis in minori minimo, quam in minimo: ergo forma producit in minori minimo.

11 Vitium hoc talem leue est: illud breuiter excutio. Nego sequelam. Ad confirmationem Respondeo: forma viuentis introducitur in eodem instanti, in quo introducuntur dispositiones illius, non in quacunque materia, sed in materia sufficienti illam recipere, ac proinde quando hæc sunt introductæ in materia minori minima non introducitur forma. Deinde concedere possem absolute formam, introduci in eodem instanti, quo omnes illius dispositiones peraguntur, quia tamen dispositiones illius sunt qualitates non tantum sub tanta intensione, sed etiam sub tanta extensione, implicat dari dispositiones viuentis in minori minimo, cum via ex dispositionibus sit extensio qualitatis per totum minimum, & integra quantitas, qua minimum constituitur.

12 Primum argumentum fortius vrget, sed Hurtadum & Arriagam asserentes agere vniformiter difformiter per partes aliquotas, in illos illud conicio. Pono agens agere vniformiter difformiter per partes digitales, & formam viuentis introducendam requirere materiam habentem partes digitales: Tunc pars dimidia materiæ minimæ requisita ad formam viuentis haberet dispositiones ad hanc, & careret dispositionibus requisitis ad formam panis: ergo hanc non posset retinere cuius dispositionibus caret, & illam ex defectu extensionis recipere non valeret. Dicant Hurtad. & Arriag. quid tunc fieret. Et suum argumentum aperte dissoluit, interim tamen pro omnibus illud placet dissoluere.

13 Respondemus materiam seminis minorem minima requisita ad introductionem viuentis dispositam pro viuentis forma recepturam formam spermatis, quia forma viuentis introduci non potest ex defectu materiæ, ac proinde tunc forma seminis non expelletur forma viuentis, neque corruptetur ex defectu dispositionum, quia vt dixi Controuersia 1. Puncto 4. forma substantialis non dependet in secundo instanti conseruationis à suis dispositionibus, neque illi obstant dispositiones contrariæ, nisi quatenus impossibilem formam secum afferunt, quia non adueniente præcedens forma cum illis cõseruari poterit, licet in statu violõto, quia impeditur suas dispositiones producere.

14 Hurtado iam deuictio adhuc vires resumit Arriaga, nonnullique experientis aduersarios impetit. Desumit primam ex speciebus soni, videmus enim in vicina distantia æquæ ab omnibus audiri sonum, etsi vnus alio magis distet. Deinde in maiori distantia non æquæ ab omnibus auditur, vt patet in homine ligna scindente, cuius prius à longè videmus ictum, quam editum sonum audiamus: ergo sonus intra aliquam distantiam exiguam æquæ celeriter, & intensè producit species sui, in alia verò maiori tardius suas diffundit species, quæ distantia aliquotæ sunt, & non proportionales: ergo agens vniformiter difformiter operatur per partes aliquotas, & non proportionales.

15 Hanc experientiam docet Arriag. non posse alio modo explicari, si tamen ab actu ad potentiam consequentia valet planè fallitur: illam enim facile explico. Assero species soni contrario carere, ac proinde in eodem instanti produci in tota sphæra actiuitatis agentis, vnde prouenit, vt omnes, qui intra illam sphæram continentur, eodem tempore sonum audiant, sicut omnia corpora, quæ sunt intra sphæram actiuitatis solis eodem instanti illuminantur, quod autem à longè prius videatur ictus, quam audiat sonus, idè est, quia color, & lux maiorem habent actiuitatis sphæram, quam sonus, & idè ille qui à longè videt est intra sphæram actiuitatis lucis, & coloris, non verò intra sphæram actiuitatis soni: postea verò mouetur aer, qui est subiectum soni, & magis approximatur homini qui ictum videt, quia approximatione constituitur homo intra sphæram actiuitatis soni, & illum per receptionem specierum valet sentire.

16 Hæc est ratio experientiæ adductæ, quæ sententiam Arriagæ nullo modo potest probare, quia sonus eodem tempore percipitur per maximum loci spatium, sæpè enim per vnus miliaris circuitum eodem tempore ab omnibus auditur, & breuissimum est spatium, quo successiue percipi-

tur, & sæpè nullum, quod signum euident est in instanti diffundi species illius per totam sphæram, in qua sub vna eademque indiuisibili approximatione potest produci.

Secundam experientiam desumit Arriag. ex luce solis, quæ si continenter decreveret iuxta maiorem à Sole distantiam, dum ad nos accedit, prope infinitum decreuisset, quia sunt prope infinita puncta inter nos, & solem, cum tamen illam videamus ad nos cum notabili intensione peruenire, non dicendum est ita continuo decreuisse. Respondeo per tot indiuisibilia lucem solis ad nos peruenientem decreuisse, quot sunt puncta inter nos, & solem, cuius opusitum Arriag. non conuincit.

§. III.

De duorum recentiorum expenduntur placita.

18 Pro sententia diminuentem intensiõnem per partes proportionales à posteriori à nonnullis argumentum desumitur: si intensio decreveret per partes proportionales sequitur dari proportionalem extra aliquotam, quod admitti nequit, quia de ratione proportionalis est, cum aliis aliquotam componere, & in illa includi. Probat sequelam: si pars proportionalis est intensæ vt octo, & alia immediata vt septem, aliaque vt sex &c. intensio vt octo est in parte proportionali tantum, & non in aliquota: ergo datur proportionalis intensæ vt octo, separata ab omni alia, seu intensio vt octo partis proportionalis cum nulla alia vnita secundum illam rationem extensionis, quia nulla alia est intensæ vt octo. Sic arguitur de parte proportionali intensæ vt septem, quæ secundum illam intensiõnem cum nulla alia potest continuari: non cum subsequenti, quæ tantum est intensæ vt sex, non cum præcedenti, quæ est intensæ vt octo, ac proinde cum nulla, quia nulla est eiusdem intensiõnis cum ipsa.

19 Nouus nescio quis argumentum est meditatus, cui visum fuit efficax in prima parte proportionali: non verò in sequentibus quapropter rem ita composuit. In prima parte subiecti producit pars qualitatis æquæ intensæ per partem aliquotam extensionis, nẽ detur proportionalis extra aliquotam in aliis verò decrescit qualitas per partes proportionales, quia primâ parte aliquota intensæ vt octo, proportionalis immediata intensæ vt septem vnitur cum prædicta antecedenti, septimus enim gradus caloris existens in parte tantum intensæ vt septem vnitur cum septimo existenti in parte præcedenti intensæ vt octo.

20 In hunc recentem insurgit alius doctrinâ nobilis, & clarus ingenio, illumque insignis inconsequentia damnat, & præcedens argumentum magnificat, sed quod iure recentem inconsequentia deferat, & qua ratione tanti argumentum esset clarè explicabo. Sic arguit: si immediatè post primam, aliquotam qualitas proportionalis decrescit, sequitur partem proportionalem intensam vt septem immediatam aliquotæ intensæ vt octo esse extra omnem aliquotam; patet consequentia: proportionalis intensæ vt septem est extra subsequentem intensam vt sex, & extra antecedentem intensam vt octo: prima pars admittenda est in doctrina illius recentis. Secunda probatur: pars intensæ vt septem adæquatè distinguitur ab antecedenti intensæ vt octo: ergo est extra illam. Facilis est solutio, si dicas partem intensam vt septem esse extra intensam vt octo, non tamen esse extra omnem aliquotam, sed intra partem aliam aliquotam compositam ex ipsa, & ex parte aliquota antecedenti.

21 Non latuit hæc solutio acutum recentem, contra quam sic arguit. Pars proportionalis non potest cum aliquota proportionalem componere, quia id quod resultat ex determinato, & indeterminato est indeterminatum: ergo non potest esse pars aliquota, quæ intrinsecè determinationem dicit. Deinde quia aliquota est vtrinq; terminis finita, & determinata: ergo si illi vniretur pars indeterminata: indeterminata maneret, & non aliquota. Tertiò quia fieri nequit adhuc de potentia absoluta, vt parti determinatæ fiat additio indeterminata, cum enim hæc sola produceretur iam ex parte actionis, & ex parte termini aliquod daretur indeterminatum.

22 Quantis peccat discursus! à prima ratione validissimæ incipiant impugnationes. Asserit nõ posse ex proportionali, & aliquotâ partem aliquoram componi. Rogo hunc recentem, an aliqua pars proportionalis detur in continuo necesse neget, destruit suppositum questionis: si affirmat: ergo pars proportionalis est in aliquota, quod ipse propugnat: ergo